

Два останніх види розсуду досить широко використовуються при застосуванні заходів адміністративного примусу, під яким розуміють застосування передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу до правозобов'язаних суб'єктів, які піддаються дії їх негативних наслідків морального, особистісного, майнового, організаційного чи іншого характеру з метою попередження чи припинення протиправних дій, подолання їх шкідливих наслідків, покарання за вчинене правопорушення, а також забезпечення громадського порядку і громадської безпеки [2, с.6].

Так, аналізуючи, наприклад, статті 14 (застосування спеціальних засобів) та 15 (застосування вогнепальної зброї) Закону України "Про міліцію"[3], можна зробити висновок, що в одних і тих же випадках працівник міліції для захисту громадян від нападу може застосувати або спеціальні засоби, або вогнепальну зброю. В зазначеній ситуації адміністративний розсуд проявляється у наданні суб'єкту права самому оцінювати фактичні обставини, що склалися, і самостійно приймати рішення щодо застосування конкретного заходу припинення.

Разом з тим обов'язковою умовою застосування заходів адміністративного примусу є їх законність, тобто вони повинні застосовуватися тільки уповноваженими на це особами у визначених законом межах і для досягнення певної мети. Вирішення тієї чи іншої ситуації за розсудом може призвести до порушень законності, прав і свобод громадян. Тому важливо забезпечити належну підготовку правозастосовників, а також скорочення числа правових приписів відносно-визначеного характеру.

Надійшла до редколегії 24.01.2000

Список літератури:

1. Алексеев С.С. Проблемы теории права. Свердловск, 1973. Т.2. 2. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Адміністративний примус в Україні. Адміністративна відповідальність: Тексти лекцій. Х., 1994. 3. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 4. Ст. 20 (з наступними змінами та доповненнями).

О.О. Книженко

ШТРАФ ПРИ УМОВНОМУ ЗАСУДЖЕННІ

В юридичній літературі не має єдиної точки зору з приводу того, чи можна при умовному засудженні застосовувати штраф. Так, існує думка, що при умовному засудженні застосування штрафу можливе лише при суворо визначених законом випадках або взагалі не можливо [1]. Інші фахівці навпаки вважають, що штраф при умовному засудженні, визнаний для посилення карного впливу на засудженого, сприяє більш ефективному рішенню завдань покарання [2]. Присвячуючи свої роботи умовному засудженню, ряд науковців взагалі не торкалися питання можливості застосування штрафу при умовному засудженні [3].

На нашу думку, щоб дати відповідь на дане запитання потрібно виходити з визначення юридичної природи умовного засудження. Так, в ст. 45 КК України сказано, якщо при призначенні покарання у вигляді позбавлення волі чи ви-

правних робіт суд, беручи до уваги обставини справи та особу винного, прийде до переконання про недоцільність відбування винним призначеного покарання, він може постановити про умовне незастосування призначеного покарання з оплатою штрафу у розмірі від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів прибутків громадян, а за корисні злочини – у розмірі від сорока до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів прибутків громадян. У цьому випадку суд з обов'язковим зазначенням у вирокі мотивів ухвалює не виконувати основне покарання, якщо протягом визначеного судом випробуваного строку засуджений не вчинить нового злочину, сплатить штраф та зразковою поведінкою виправдає виявлену до нього довіру.

При такому викладенні статті Кримінального кодексу постає питання про правомірність застосування штрафу при умовному засудженні.

Якщо розглядати умовне засудження як покарання, то, визначаючи згідно з санкцією статті кримінального закону, по якій засуджують особу, яке саме покарання застосовувати, якщо санкція альтернативна, суд повинен мати на увазі, що не можна застосовувати штраф, якщо він непередбачений санкцією статті. Отже, при такому розумінні умовного засудження неможливо вести мову про призначення штрафу. А саме так розуміє умовне засудження законодавець, бо зазначив, що при зазначенні мотивів такого засудження, суд ухвалює не виконувати основне покарання, якщо засуджений не скоїть нового злочину та сплатить штраф. Штраф законодавець визначає як додаткове покарання, призначаючи його при умовному засудженні навіть тоді, коли він не передбачений санкцією статті закону.

Розглядаючи умовне засудження як звільнення від покарання, застосувати будь-яке додаткове покарання не можна, бо особа звільнена від нього. Тому, застосовуючи штраф при умовному засудженні, важко пояснити підстави його застосування, якщо особа звільнена від покарання взагалі.

Постає питання, а чи потрібно при умовному засудженні застосовувати штраф. На нашу думку, якщо санкція статті передбачає штраф як додаткове покарання – тут питань не виникає, штраф застосовувати можливо і виконується він реально. Що стосується випадків, коли санкція статті не передбачає додаткового покарання у вигляді штрафу – тут потрібно виходити з розуміння юридичної природи умовного засудження та тієї мети, що ставиться перед ним. Умовне засудження здатно досягти тих цілей, які ставляться перед покаранням, воно перш за все покликано до того, щоб у зменшеному карному впливі на осіб, до яких застосовано, виконувати загальну та спеціальну превенцію. З такою точкою зору згідна більшість науковців, що займалися розробкою цього питання [4]. Отже, законодавець, зазначивши, що при умовному засудженні обов'язково застосовується додаткове покарання у вигляді штрафу і яке виконується реально, мабуть дійшов висновку, що все це покликано забезпеченню тих цілей, що ставляться перед умовним засудженням, а не тільки як додаткове джерело поповнення державного бюджету.

На нашу думку, застосування штрафу при умовному засудженні можливе лише тоді, коли даний інститут розглядається як самостійний інститут кримінального права з притаманними йому ознаками. Так, розглядаючи умовне засудження як самостійний інститут кримінального права, можна закріпити мо-

жливість застосування штрафу навіть тоді, коли це не передбачено санкцією статті. Норми, що регулюють призначення умовного засудження містяться у Загальній частині Кримінального кодексу, а норми, які знаходяться у загальній частині розповсюджуються на норми, що знаходяться у Особливій частині Кримінального кодексу. Отже, закріплення у нормах загальної частини того, що при умовному засудженні застосовується штраф, розповсюджується і на норми Особливої частини.

Потрібно зазначити, що вказівка законодавця у ст. 45 КК України на те, що незастосування штрафу при умовному засудженні можливе лише при наявності підстав, передбачених у ст. 44, яка передбачає призначення більш м'якого покарання, чим передбачено законом за даний злочин, є невірним розумінням природи умовного засудження та суперечить загальним положенням кримінального права. При такому викладенні статті закону виходить, що норми загального права визначають однакове додаткове покарання незалежно від злочину, його обставин та особи винного. Доцільним було б зазначити у статті, що штраф не застосовується, якщо суд дійде висновку про недоцільність та неможливість сплати штрафу засудженим.

Слід мати на увазі, що законодавець встановив розмір штрафу в залежності від неоподатковуваних мінімумів прибутків громадян. З таким викладенням виникає ось таке запитання: від часу скоєння злочину до моменту призначення покарання може пройти деякий час, збільшиться неоподатковуваний мінімум прибутків громадян. Тобто, сума штрафу визначається законом не на момент скоєння злочину, а за законом на момент визначення покарання. Це протиріччя ст.6 КК України, в якій сказано, що карність діяння визначається законом, діючим під час скоєння злочину. Доцільним було б у статті закону зазначити, що розмір штрафу визначається виходячи з неоподатковуваного мінімуму прибутку громадян на момент скоєння злочину. Таку точку зору підтримують й практики [5].

Надійшла до редколегії 21.03.2000

Список літератури:

1. Саввин Н.Ф., Ефимов М.А Условное осуждение и условно-досрочное освобождение от наказания. М., 1963. 2. Ткачевский Ю.М. Освобождение от отбывания наказания. М., 1970. 3. Советское уголовное право. Часть общая. М., 1972.; Наказания, не связанные с лишением свободы / Под ред. И.М. Гальперина / М., 1972. 4. Ломако В.А. Применение условного осуждения. 1976.; Пионтковский А.А. Об условном осуждении или системе испытания. Одесса, 1894. 5. Камьнин И., Колесников А. О трудностях толкования нового уголовного законодательства // Законность. 1998. № 11.

С.О.Орлов

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОМП'ЮТЕРНІ ЗЛОЧИНИ У ДЕЯКИХ КРАЇНАХ СНД

По оцінках експертів, у наступному десятилітті країнам що розвиваються, до яких відносяться і країни СНД, буде потрібно забезпечити суттєвий технологічний зріст, щоб стати економічно самостійними і більш конкурентноспроможними на світових ринках. По мірі підвищення залежності